

УЧИНЧИ РЕНЕССАНС ЁХУД ХАЛҚПАРВАР ДАВЛАТНИНГ НУРЛИ ИСТИҚБОЛИ: МЕЗОН ВА ТАМОЙИЛЛАРИ

<https://doi.org/10.24412/2181-1784-2022-23-374-384>

Мухтаров Азамат Мухтарович

ТДИУ “Ижтимоий-гуманитар фанлар” кафедраси мудири

Фалсафа фанлари доктори, профессор

E-mail: MUXTAROV.0060@INBOX.RU

АННОТАЦИЯ

Мақолада Янги Ўзбекистон ва янгиланаётган жамият тараққиёти ва унинг пировард мақсади, халқни, миллатни рози қилишдан иборатлиги халқпарвар давлатнинг бош мезони эканлиги жамият ҳаётида кечаётган туб ўзгаришларда, одамларнинг кайфиятида, эртанги кунга бўлган ишончи, нурли истиқболлари, мезон ва тамойиллар ҳукумат кунунлари ва турли хил манбалар асосида таҳлил қилинган.

***Калит сўзлар:** Янги Ўзбекистон, Биринчи Ренессанс, жамият, халқ манфаати, “Янги Ўзбекистон стратегияси”, Аристотел, Ислом маданияти, тизимлилик, қонун.*

АННОТАЦИЯ

В статье говорится, что главным критерием демократического государства является развитие Нового Узбекистана и обновленного общества и его конечной целью удовлетворение народа и нации.

***Ключевые слова:** Новый Узбекистан, Первое Возрождение, общество, интересы народа, “Стратегия Нового Узбекистана”, Аристотель, исламская культура, система, право.*

ABSTRACT

The article says that the main criterion of a democratic state is the development of New Uzbekistan and a renewed society and its ultimate goal is the satisfaction of the people and the nation.

***Keywords:** New Uzbekistan, First Renaissance, society, interests of the people, “Strategy of New Uzbekistan”, Aristotle, Islamic culture, system, law.*

КИРИШ

Маълумки, ҳар бир давр, танланган йўл мамлакат тараққиёти учун муҳим ҳисобланиши билан бир қаторда, маълум бир устувор вазифа ҳамда концепцияларни илгари суриши билан ажралиб туради. Жаҳон тажрибасида

дунёнинг бир қатор мамлакатлари раҳбарлари ўз мамлакатлари учун ўта оғир ва масъулиятли даврларда олиб борган оқилона сиёсати, дадил қадамлари билан ёрқин бўлиб қолган лидерлари тимсолида номоён бўлади. Хусусан, АҚШни “буюк турғунлик” балосидан қутқарган Д.Рузвельт, мамлакат учун энг оғир бўлган иккинчи жаҳон урушида миллат бирлиги ва ҳамжиҳатлигини таъминлаган Англия бош вазири У.Черчилл, француз халқи ифтихори ҳисобланган генерал Шарль де-Голль, ҳинд халқининг миллий ифтихори, тинчлик маданияти асосчиси Махатма Ганди, Хитой мўъжизасининг бунёдкори, архитектори ва унинг халқини дунёга танитган ислохотчи Дэн Сяопин каби харизматик сиёсий етакчилар жаҳон миллий цивилизацияси ва тарихида муҳим ўрин эгаллагани ҳамда улкан бунёдкорлик ислохотларининг раҳномаси бўлгани ҳеч кимга сир эмас. Шу маънода, Ўзбекистон жамиятида Президент Ш.Мирзиёев томонидан белгилаб берилган ва илгари сурилган жамиятимизни истиқболдаги 10-20 йиллик ривожланиш жараёни, тараққиёти қиёфасини қай ҳолатда бўлиши прагматик, олдиндан кўра билиш ҳар қачонгидан муҳим ва долзарб ҳисобланади. Зеро, инсонга мақсад шамоли эсмаса, у қаерга кетишини, нималар юз беришини билмайди. Табиийки, олдинга интилиш ва халқни, миллатни, қолаверса, ёшларни руҳлантириш нафақат жамиятни истиқболига, балки айни пайтда бугунига ҳам таъсир кўрсатиши табиий ҳол.

Мамлакатимизда кейинги уч-тўрт йилда оламшумул аҳамиятга молик ўзгаришлар рўй бермоқда. Бу биргина таълим ва тарбия тизимида мустақиллик йилларида 67 та олий таълим фаолият кўрсатган бўлса, бугунги кунда бу рақам 160 тани ташкил этмоқда. Ҳозирги кунда олийгоҳларимизда жами 820 минг нафар талаба таҳсил олишмоқда. Илгари фарзандини 2-3 йиллаб ўқишга кириши илинжида юрган ота-оналар ҳозирда бирданига ўнлаб нуфузли олийгоҳни талабасига айланаётганлигини гувоҳи бўлмоқда. Мамлакатнинг келажаги биз тарбиялаётган ёшлар кўлида эканлигини ҳисобга олган ҳолда олий таълимга қамров даражаси 10 фоиздан 33 фоизга кўпайди ва уни яқин 3-4 йилликда 60 фоизга кўтариш белгиланган. Энг муҳими, ўқитувчи ўз ўрни ва кадр-қимматини топди. Мактабгача таълим муассасалари фарзандларимизни ўз бағрига олиб, уларни айнан 4-5 ёшида дунёни танишида энг муҳим босқич ҳисобланган даврда ота-она учун нақадор масъулиятли эканига амин бўламиз.

“Президент мактаблари”, “Темирбеклар мактаби”, Ал-Хоразмий, Абу Али Ибн Сино номидаги ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаб-интернатини ва бир қанча ижод мактаблари, хусусан, Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов, Муҳаммад Ризо Эрнийезбек ўғли Огаҳий, Исҳоқхон Ибрат, Ҳалима

Худойбердиева, Абдулла Қодирий, Муҳаммад Юсуф, Ҳамид Олимжон ва Зулфия, Ибройим Юсупов мактаблари келажакни кўзлаб қилинган катта инвестиция, ижтимоий капиталдир. Бугун дунё тан олаётган ўзгаришларни ўзида мужассам этган Муйноқ, Сардоба, шунингдек, 2018 йилда Жиззах вилояти Дўстлик туманидаги уй-жойлар ва инфратузилма объектлари хароб аҳволга келиб қолган Манас қишлоғида қисқа муддатда катта яратувчанлик ишлари амалга оширилди. Атиги 1,5 ойда ушбу қишлоқ мутлақо замонавий қиёфа касб этди. Энг муҳими, қишлоқ аҳолисининг кайфияти, турмуш даражаси, дунёқарashi ва ҳаётга муносабати ўзгариб, эртанги кунга мустаҳкам ишонч пайдо бўлди. Сирдарё вилояти Ховос туманидаги Ховособод қишлоғи ҳам обод қилиниб, ҳавас қилса арзийдиган ҳудудга айлантирилди. Шу ерда алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, "Обод қишлоқ" дастурини бажариш учун зарур бўладиган молиявий ресурсларнинг 80 фоизи давлат бюджетидан, давлат корхоналари маблағлари ва улар жалб қиладиган хорижий кредитлар ҳисобидан таъминланмоқда. Қолган 20 фоизи эса, тадбиркорларнинг ўзларига тегишли бозор инфратузилмаси объектларига сарфланадиган маблағлари ва банк кредитларидан иборат. Ҳисоботларда келтирилишича, мамлакатимизда коронавирус пандемиясининг ижтимоий-иқтисодий вазиятга таъсирини юмшатиш борасида ўз вақтида кўрилган чоралар ҳамда сўнгги йилларда олиб борилган ислохотлар натижасида 2021 йилнинг январь-сентябрь ойларида ялпи ички маҳсулотнинг ўсиши ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 106,9 фоизни ташкил қилди. Жумладан, савдо айланмаси ҳажми 167 триллион сўмни ташкил қилиб, ўтган йилга нисбатан 109,8 фоизга ўсди. [1]

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДЛАР

Табиийки, давлат ва жамиятнинг ҳаётийлиги ва истиқболини белгилашда муҳим ҳисобланган аҳоли бандлигини таъминлаш, ёшлар ва аёлларни қўллаб-қувватлаш, уларни тадбиркорликка кенг жалб этиш йўналишида диққатга сазовор ишлар амалга оширилди. Хусусан, иш билан банд бўлмаган 90,2 минг нафар фуқаро, жумладан, 48,6 минг нафар ёшлар ҳамда 59,6 минг нафар аёллар касб-ҳунарга, тадбиркорликка ўқитилди, “Темир дафтар”, “Аёллар дафтари” ва “Ёшлар дафтари”га киритилган 28,6 минг нафар ишсиз фуқарога 58,9 миллиард сўм субсидиялар ажратилди. “Ёшлар дафтари”га киритилган ёшларнинг хорижий тиллар ва умумтаълим фанлари бўйича нодавлат таълим ташкилотларида ўқиш харажатларининг бир қисмини ҳамда улар бўйича миллий сертификатлар олиш учун ўтказиладиган имтиҳонларни топшириш харажатларини қоплаб бериш бўйича давлат хизмати кўрсатиш йўлга қўйилди.

Ўтган йиллар мобайнида аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлиқни сақлаш тизимида олиб борилаётган ислохотларни янада жадаллаштириш бўйича тизимли ишлар амалга оширилди. Жумладан, 82 та қишлоқ врачлик пункти ва 19 та оилавий поликлиника ташкил этилди. Шу билан бирга, телемедицина орқали 46 мингдан ортиқ беморларга консултация берилди. Ихтисослашган марказлар томонидан 855 маротаба худудларга чиқилиб, 413 мингдан ортиқ кўрик ва мингдан зиёд юқори технологик операциялар ўтказилди. Қолаверса, бирламчи тиббиёт бўғинини яхшилашга эътибор қаратилиб, ҳар бир маҳаллада “хонадонбай” ишлайдиган тиббий бригадалар ташкил этилди. 2021 йилдан бошлаб, бирламчи бўғинда аҳолини 66 турдаги дори воситалари билан бепул таъминлаш йўлга қўйилди. Ҳозирги вақтда одамлар шамоллаш, қон босими, юрак хуружи, қандли диабет, ошқозон ва нафас йўллари касалликларини даволаш учун энг зарур дориларни оилавий шифокор пунктлари ва поликлиникалардан олишмоқда.

Ҳукумат тақдим этган ҳисоботга кўра, юртимизда энергетика соҳасини ислох этиш, қайта тикланувчи энергия манбаларини жорий этишда жаҳоннинг синовдан ўтган тажрибалари жорий этиб келинмоқда. Биргина 2021 йил 27 август куни Навоий вилоятида қуввати 100 МВт бўлган қуёш фотоэлектр станциясининг қурилиши якунланиб, станция ишга туширилди. Ҳисоб-китобларга кўра, Ўзбекистонда қуёш станцияларини қуриш орқали жами 600 миллиард кВт соат электр энергияси ишлаб чиқариш имконияти бор. Шу боис, хорижий инвесторлар жалб этилиб, ҳозирда 6 та қуёш электр станциясини қуриш ишлари бошланган ва тегишли лойиҳалар имзоланган.[2]

Маълумки, Ўзбекистон тарихининг биринчи Ренессанси – Сомонийлар даврига тўғри келиб, ушбу даврда буюк аждодларимизнинг яратган илмий-фалсафий асарлари ва оламшумул кашфиётлари ислом цивилизациясига тамал тоши бўлди. Жамият тараққиётини ҳар томонлама ривожланиши, ижтимоий-иқтисодий муносабатларнинг муайян тартиб-тамойиллар асосида қурилиши, шаҳару вилоятларнинг иқтисодий-маданий ривожланиши, илму маърифатнинг марказлашуви сингари муҳим жараёнлар ўрта асрларда юртимизда давлатчиликнинг ўзига хослигини белгиловчи тамойиллардир.

Шубҳасиз, жаҳон тамаддунида муҳим роль ўйнаган Иккинчи Ренессанс – Амир Темур ва Темурийлар даврига тўғри келиб, нафақат Мовароуннаҳр, балки бутун Марказий Осиё ўлкалари ўз тараққиётининг янги поғонасига кўтарилади. Бу даврда давлатчилик асослари такомиллашиб, шаҳарсозлик ва меъморчилик авж олди, халқаро савдо ва дипломатик алоқалар жадаллашди. Шунингдек, бу

даврдда фан, маданият ва санъат соҳаларининг ривожланиши ҳамда тафаккур доирасининг юксалиши намоён бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг 29 йиллик тантаналарида мамлакатимиз Президентининг: «Халқимизнинг улуғвор қудрати жўш урган ҳозирги замонда Ўзбекистонда янги бир уйғониш – Учинчи Ренессанс даврига пойдевор яратилмоқда», деган сўзи янгради. Сўнгги вақтларда Ўзбекистонда учинчи Ренессанс атамаси кун тартибига чиқди. Хўш, бу қандай амалга оширилади? Мамлакатда биринчи ва иккинчи Ренессанс қачон бўлганди? Айни масалага Президент Шавкат Мирзиёев 1 октябрь – Ўқитувчи ва мураббийлар кунига бағишланган тантанали маросимдаги нутқида аниқлик киритди.

Тарихга назар солсак, Буюк ипак йўлининг чорраҳасида жойлашган она заминимиз азалдан юксак цивилизация ва маданият ўчоқларидан бири бўлганини кўрамиз. Халқимизнинг бой илмий-маданий мероси, тошга муҳрланган қадимий ёзувлар, бебаҳо меъморий обидалар, нодир қўлёзмалар, турли осори-атиқалар давлатчилик тарихимизнинг уч минг йиллик теран илдизларидан далолат беради”, дейди Шавкат Мирзиёев.

Давлат раҳбари ўз сўзини давом эттираркан, буюк юнон олими Аристотелнинг “Ватан тақдирини ёшлар тарбияси ҳал қилади”, деган сўзларини келтиради.

“Мен юқорида Аристотелнинг фикрларини бежиз эсламадим. Ҳаммангизга яхши маълум, антик даврда Юнонистонда ёнган илм машъаласи тўққизинчи – ўн иккинчи асрларда Марказий Осиё ҳудудида қайта порлади. Бу даврда юртимиз ҳудудида биринчи Ренессанс юзага келди ва у бутун дунё тан оладиган машҳур даҳоларни етиштириб берди. Хусусан, Муҳаммад Хоразмий, Аҳмад Фарғоний, Абу Райҳон Беруний, Абу Али ибн Сино, Маҳмуд Замахшарий сингари ўнлаб буюк алломаларимизнинг жаҳоншумул илмий-ижодий кашфиётлари умумбашарият тараққиёти ривожига беқиёс таъсир кўрсатди.

“Ислом маданиятининг олтин асри” деб эътироф этиладиган бу даврда она заминимиздан етишиб чиққан Имом Бухорий, Имом Термизий, Имом Мотуридий, Бурҳониддин Марғиноний, Абул Муъин Насафий каби улуғ уламолар бутун мусулмон оламининг фахру ифтихори ва чексиз ғурури ҳисобланади.

Ўн бешинчи асрда Соҳибқирон Амир Темур бобомиз асос солган ва унинг муносиб авлодлари давом эттирган мухташам салтанат, юртимизда иккинчи Уйғониш, яъни иккинчи Ренессанс даврини бошлаб берди. Бу даврда

Қозизода Румий, Мирзо Улуғбек, Гиёсиддин Коший, Али Қушчи сингари беназир олимлар, Лутфий, Саккокий, Ҳофиз Хоразмий, Абдурахмон Жомий, Алишер Навоий, Бобур Мирзо каби мумтоз шоир ва мутафаккирлар майдонга чиқди. Шарафиддин Али Яздий, Мирхонд, Хондамир каби тарихчилар, Маҳмуд Музаҳҳиб, Камолиддин Бехзод сингари мусаввирлар, кўплаб хаттот ва созандалар, мусиқашунос ва меъморларнинг шуҳрати дунёга ёйилди.

Донишманд халқимиз ҳар икки Ренессанс даврида жаҳоннинг энг илғор, тараққий этган халқлари қаторида бўлгани барчамизга улкан ғурур ва ифтихор бағишлайди”, дейди Президент.

Дарҳақиқат, шиддат билан ривожланаётган ҳаётимизда рўй бераётган юксалиш жараёнлари ўзини барча соҳаларда намоён этмоқда. Бинобарин, мустақилликка эришган йилларимизнинг илк даврида биз ўзимизнинг миллий ўзликимизни англаш, бой тарихий-маънавий ҳамда илмий меросимизнинг асл мазмун-моҳияти мағзини чақиш ва уни рўёбга чиқаришга интиланган бўлсак, эндиликда халқимиз жипсланиб «миллий тикланишдан – миллий юксалиш» ғоясини собитқадамлик билан амалга оширишга киришди. Бу даврда жамиятимизда ижтимоий тафаккурнинг юксалиш тенденцияси қарор топиши, унга хос ҳам миллий, ҳам умуминсоний қадриятларнинг мужассамлиги эътироф этилмоқда. Миллий руҳ ва умуминсоний қадриятлар уйғун бўлган ижтимоий тафаккур – мамлакатимиз барқарор ривожланишининг ўзига хос хусусияти, мезон ва мустаҳкам пойдевориغا айланмоқда. Юртимизда ижтимоий тафаккур даражасининг тобора ўсиши боис, саноат, қишлоқ хўжалиги ва бошқа жабҳаларда меҳнат ва соҳага ёндашув маданияти ҳамда масъулияти ўзгарди. Айниқса, жамият ва тараққиёт локомотиви ҳисобланган фан соҳасига қаратилаётган алоҳида эътиборнинг замирида чуқур маъно бор. Фан – бу тафаккур маҳсули бўлиб, қайсики, жамиятдаги барқарорликни таъминлаб берувчи устувор омиллардан биридир. Фан ривожланар экан, нафақат иқтисодиёт, балки ижтимоий-маданий соҳа ҳам тараққий этади. Фанга бўлган эътибор инсон тафаккурини ўстириш ва улғайтиришга хизмат қилади. Жамият тафаккури ўсса, маданият ва санъат соҳаси ҳам мана шу талабларга ҳамоҳанг равишда ўсади ва тараққий этади. Россиялик олима И.В.Зелепухина бу ҳолатни тўғри англаб этади ва куйидагича ифода этади: “Сир эмаски, Европа цивилизацияси нисбатан ўжарроқ, бошқалар билан дуч келганда, у ижтимоий-маданий жиҳатдан асосий бўлиш тенденциясини намоён қилади. Бу нарсани у нисбатан ёш бўлганлиги ва қадимийроқ цивилизациянинг таъсиридан ўзини ҳимоя қилишга интилишига йўйиш мумкин. Цивилизациянинг шарқий-

анъанавий турларига келсак, уларнинг айримлари (хинд-буддавийлари) ташқи таъсирларга нисбатан нейтрал, бошқалари (конфуцийлик) очикроқ бўлиб, улар ўз-ўзини такомиллаштиришга мойилроқ, учинчилари (мусулмонлик) ташқи трансформацияларга камроқ очикдир, лекин уларнинг ҳаммаси ҳам юқори даражада толерантлиги билан фарқ қилади”. Демак, глобаллашув шароитида толерантлик янада ривожланади.

Давлатлар ва халқларнинг ўзаро алоқалари ва таъсирларининг кучайиши, маданий тасаввурларнинг ўзгариши, цивилизацияларнинг ўзаро алоқалари, анъаналар ва янгиликларнинг қисман қарама-қаршилиги, турмуш тарзида бир томондан замонавийликка (модернизм), иккинчи томондан анъанавийликка (традиционализм) интилиш, халқлар ва миллатлар маданияти, турмуш тарзининг бир хиллашиб бориши ва шу билан бирга миллий ўзликни англашга интилиш ва бошқа шу каби давримизнинг асосий ҳодисалари глобаллашув шароитида толерантликнинг объектив мазмунини ташкил этади.

“Дунёдаги ҳар бир халқ ўзига хос ноёб ақл-заковатга эга тенгсиз ҳодисадир. Ундан дунё тараққиёти мақсадларида фойдаланишнинг даражаси ҳар хил бўлиб қолмоқда. Ўзаро фикрлар, ўзига хос хусусиятларни инкор этмаган ҳолда, уларни устун кўйиш фалсафаси бир томонладир. Улар бир-бирини бойитиши, ўзаро ҳамжиҳатлик, ҳамкорлик орқали бир-бирига, дунё цивилизациясининг ривожига хизмат қилиши муҳим. Бу билан масалан, Шарқ ва Ғарб ўзига хослигини йўқотмайди, аксинча, уни сақлаб қолган ҳолда дунё маданиятини бойитади”.

НАТИЖАЛАР

Шундай экан, таъкидлаш жоизки, биз интилаётган Учинчи Ренессанс пойдеворини яратишнинг мезон ва тамойиллари қуйидагиларда ўз ифодасини топган:

Биринчидан, миллий ғоя ва юксак маънавият уйғунлиги мезонига амал қилиши, яъни “миллий тикланишдан – миллий юксалиш” тамойилининг жамият ҳаёти ва унинг барча қатламларида, аҳоли, миллат онгу тафаккурида ўз ифодасини топиши. Шарқона бағрикенглик, эзгу ният, меҳр-муруват, силаи раҳм кўрсатиш орқали, улуғ бунёдкорлик йўлида халқимиз бир-бирини тушуниши ва англаши, кўтаринкилик руҳида истиқлол ва ислохотларни мустаҳкамлашда ўз ҳиссасини кўшиши назарда тутилади.

Иккинчидан, инсон манфаатлари ва унинг кадр-қиммати устуворлигини назарда тутган ҳолда давлат ва жамият ҳаётида нимаики қилинса ёки амалга

оширилса, энг аввал, прогматик натижавий аҳамияти, яъни инсон, миллат, халқимиз кадр-қимматини амалда бўлишини таъминлаш. Бу борада мамлакат раҳбарининг “Халқимиз бўлаётган ўзгаришлар ва уларнинг натижаларини эртага эмас, бугун кўришлари, баҳраманд бўлишлари керак”, деганлари бежиз эмас. Ёхуд “ҳар бир раҳбар ўз вазифасини сидқидилдан бажариб ўз аравасини ўзи тортиши керак, ана шунда ўзгариш, ривожланиш бўлади ва шунда биз раҳбарлар фаолиятдан халқ рози бўлса яратганнинг ўзи рози бўлади”, деган фикрларини келтириш ўринли.

Учинчидан, инновацион ғоя ва ижтимоий капиталга эга бўлган иродали шахс ҳамда юксак технология имкониятларидан баҳоли қудрат фойдалана билиш. Бунинг учун мамлакат ва ёшлар салоҳияти, миллий ва умумбашарий тамойиллар уйғунлиги орқали мақсадга эришиш лозимлигини кундалик ҳаёт олиб борилаётган сиёсат ва яратилаётган шарт-шароитлар биз кўзлаган мақсадга эришиш омили ҳисобланади.

Тўртинчидан, ҳар бир фуқаро, миллат аҳлининг бир тану бир жон бўлиб, *дахлдорлик ва маъсуллик* ҳиссини сезиши, яъни шу азиз Ватан ва унинг истиқбол келажаги учун “мен масъулман” деган ғояни ҳаётий тамойилга айлантиришдан иборат.

Табийки, Учинчи ренессанс ўз-ўзидан амалга ошмайди ва бунинг учун давлат ва жамоат, нодавлат ташкилотлари ва барчанинг мақсадли фаолиятида қуйидагилар ўз ифодасини топиши лозим бўлади:

- *қонунийлик*, бунга кўра, давлат тилида иш юритилишига амал қилишда қонунийлик тамойили муҳим аҳамият касб этади. Унга мувофиқ, қонунлар ва уларга мувофиқ чиқарилган ҳуқуқий ҳужжатларга барча давлат органлари, мансабдор ва бошқа шахсларнинг оғишмай амал қилиши тушунилади. Қолаверса, қонунийлик демократия ва ҳуқуқий давлатнинг элементларидан бири сифатида, бу давлат тилини амал қилишида тартиблилик ва ҳуқуқий тамойиллар устуворлигини таъминлайди. Соҳага оид барча жараёнлар Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва Давлат тили қонун-қоидалари ва унинг меъёрларига мос бўлиши ҳамда унга қатъий риоя қилишни ифодалайди. Буни ҳаётий мисол тарзида яқинда давлат тилида иш юритишда мутасадди шахсларнинг амал қилмаганлиги учун жарима тўлаш лозимлиги жорий этилганлигидир. Айнан шу жиҳатдан олганда, қонунийлик давлат тилида иш юритишда муҳим жиҳат ҳисобланади;

- *тизимлилик*, маълумки, ҳар бир соҳада бўлгани каби ва уни кетма-кетлик уйғунлигида, яъни тизимдаги ҳар бир таркибий қисми иккинчи бир

таркиб ва элемент билан узвий алоқада ҳамда уларнинг муштарак мақсад ва вазифаси умумий тизимни тўлақонли ишлашини талаб этади. Тизимлилик, мунтазамлилик, тадрижийлик ҳамда шарқона кадриятлар устуворлиги омили. Тизимлилик бизларни хатолардан янгилишишлардан муҳофаза қилади. Муаммога ёндашувда бир қатор омилларни ва турфа ёндашувларни ўзаро алоқадорликда кўриб чиқиш лозимлигини кўрсатади. Шундай экан, асосий мақсад ҳар бир амалга ошириш лозим бўлган жараён ва устуворликни қўллашда давлат тилини амалга ошириш мантиғини кўрсатади.

- *тарихийлик*, давлат ва жамият ҳаётида ҳар бир тарихий давр у ёки бу соҳага алоқадор билим ва тажрибаларни эгаллашни тақазо этади. Тарих буюк мураббий, манбалар йиғиндиси, авлод ва аждодларимиз томонидан жамийки яратилган, ўзлаштирилган билимлар манбаидир. Ушбу тамойил жараёнлар, қарашлар ворисийлигини, кетма-кетлигини таъминлади. Шу маънода ўтган алломаларимизнинг миллий давлатчилик ривожини тўғрисидаги билим ва тажрибаларини бугунги кун воқелиги нуқтаи назаридан ўрганиш ва соҳага татбиқ этиш ўзининг ижобий натижасини беради;

- *миллийлик ва умуминсонийлик*, ушбу тамойил соҳага алоқадор миллий тажриба билан бир қаторда, умуминсонийлик ва унга хос бўлган хусусиятлар, ундаги умумийлик, хусусийликнинг ўзига хос такрорланмаслик жиҳатлари фарқланади. Ҳар бир миллат ўзига хос урф-одат анъаналари, тили ва дини билан фарқланади, унда ўзига хос бўлган руҳият, характер намоён бўлади. Зеро, буюк ёзувчи Гоголнинг қуйидаги фикрлари характерлидир: «Ҳақиқий миллийлик рус кийимини тасвирлашдан иборат эмас, балки халқ руҳидан иборат. Ҳатто тамом бошқа бир дунёни тасвирловчи шоир ҳам миллий шоир ҳисоблана олади. Бунинг учун у ана шу дунёга ўз миллий ҳислари назаридан, ўз халқининг кўзлари билан қараши керак, у шундай ҳис этиши ва гапириши керакки, унинг ватандошлари худди ўзлари ҳис этаётган ва гапираётгандек ҳис этсинлар». Умуминсонийлик бутун дунё давлатлари ва уларга хос бўлган умумий хусусиятлар ҳисобланиб, глобаллашув жараёнлари билан уйғун кечади ва бу ҳолат давлат тилида иш юритишда ўзининг позитив қирраларига эга.[3]

ХУЛОСА

Умумий хулоса сифатида шуни айтиш лозимки, *назария ва амалиёт уйғунлиги*, унга хос бўлган жиҳат шу билан белгиланадики, соҳага оид, энг аввало, назарий билимлар мажмуаси бўлиши лозим. Бу қарашлар, таълимотлар, ғоялар, инновациялар ва турфа билимлар уйғунлигини ташкил этади. Аслида, назария билимнинг бирор соҳасига оид асосий ғоялар тизими, воқелик

қонуниятлари ва ундаги муҳим алоқалар ҳақида бир бутун тасаввур берадиган билим шакли. Назария ҳамма вақт амалиёт билан узвий боғлиқ бўлади ва шундагина у ҳаракат ва ривожланишнинг қуролига айланади. Амалиёт, таъкидлаш жоизки, бу – барча босқичларда билишнинг шаклланиш ва ривожланиш негизи, билим манбаи, билиш жараёни натижаларининг ҳақиқийлиги мезонидир. Назарий билимлар ўзини тўғри ва ҳақиқийлигини амалиётда кўради ва унга амал қилади.

Биз кенг кўламли демократик ўзгаришлар, жумладан, таълим ислохотлари орқали Ўзбекистонда янги Уйғониш даври, яъни Учинчи Ренессанс пойдеворини яратишни ўзимизга асосий мақсад қилиб белгиладик. Бу ҳақда гапирар эканмиз, аввало, учинчи Ренессанснинг мазмун-моҳиятини ҳар биримиз, бутун жамиятимиз чуқур англаб олиши керак. Юқорида келтирилган марралар ва муваффақиятлар замирида нафақат давлатимиз ва Президент томонидан амалга оширилаётган ислохотлар, айти пайтда, халқимизнинг яқдиллиги, дахлдорлик ҳиси, муштарак мақсад сари азму шижоати мужассам, десак муболаға бўлмайди. Муҳими, давлат раҳбари томонидан белгиланган ва халқни руҳлантирадиган куч – Учинчи Ренессансни забт этиш ва унга интилишдан иборат. Гапнинг индаллоси шундан иборатки, айнан мамлакат раҳбари томонидан белгиланган Учинчи Ренессансни мазмун-моҳиятини тушуниб этиш, лозим бўлса, олиму мутахассислар томонидан мезон ва томоилларини аниқлаш, контур ва истикболларини белгилаш орқали халқимизга олий мақсадни, хусусан, мақсад-муддаосини, аҳамиятини тушунтириб, руҳлантириб бориш ҳар қачонгидан муҳим ва долзарбдир.

REFERENCES

1. Эргашев И. Тараққиёт фалсафаси. –Т.: Академия, 2000. –Б. 42-43.
2. Мирзиёев, Ш.М.(2021). Янги Ўзбекистон стратегияси. Тошкент, Ўзбекистон, 464 б (Mirziyoev, Sh.M.(2021). New Uzbekistan strategy. Tashkent, Uzbekistan, p.464.)
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбекистондаги Ислом маданияти маркази фаолиятини ташкил этиш тўғрисида. http://lex.uz/Pages/GetPdfView.aspx?lact_id=3296658. (The Decision on the organization of the Islamic Culture Center of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan. http://lex.uz/Pages/GetPdfView.aspx?lact_id=3296658.)
4. Мирзиёев, Ш.М.(2017). Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб янги босқичга кўтарамиз. 1-жилд. Тошкент, Ўзбекистон, 592 б.

(Mirziyoev, Sh.M. (2017). We will continue our national development path with determination and bring it to a new level. Tashkent, Uzbekistan, p.592.)

5. Saifnazarov, I., Muhtarov, A., Sulstonov, T., Tolibov, A. (2020) Religious tolerance, unity of knowledge and faith issues highlighting in Imam Bukhari Hadiths. International Journal of Advanced Science and Technology 29 (5), pp. 1846-1853.

6. Саифназаров, И. (2019). Толерантлик—комил инсон белгиси. Архив научных исследований.

7. Saifnazarov, I., Xujayev, M. (2018) Axmad Zaki Validiy islamic culture. Экономика и социум, 2, 55-57.

8. Marjonov, S.S. (2021). Ijtimoiy – gumanitar fanlarni o‘qitishda Fahridin Roziyning ontologik qarashlarining o‘rni va ahamiyat. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(9), 1029-1038.